

Barnens Dag

Varje år i slutet av augusti var det Barnens Dag i Ö-vik. Det var en stor händelse. Ett stort nöjesfält med en massa attraktioner kom till staden och ställde upp sin utrustning på den stora planen nedanför tingshuset. Där fanns allt möjligt, karusell, radiobilbana, som var något alldeles nytt och väldigt lockande, flera tält med varitéer av olika slag, "Dödsdromen", Cirkus Baraskojsky, och mycket annat. Cirkusen låg lite längre ner i backen, liksom dansbanan, i en vacker björkpark. Nedanför var idrottsplatsen och på andra sidan mot "Varvet" fanns lagerlokaler, som hörde till F.W.Nordemans Järnhandel.

Tingshuset

Det var inte alldeles så lätt att komma iväg för att beskåda all denna härlighet. Hemma rådde ett kompakt motstånd mot allt som kunde tänkas dra människan från den rätta vägen. Nu gällde det att hitta goda skäl. Huvudparten av behållningen från festligheterna gick till sommarkolonin Bäckagården, som låg vid Bäckfjärden. Där fick barn, som var krassliga, vistas under sommaren. Detta var ett gott skäl, liksom att det fanns ju både Gamlas Dag och Mors Dag varför det även var rimligt med Barnens Dag.

Långt om länge kom jag iväg efter att först ha vittjat sparbössan på några slantar. David från granngården gjorde sällskap. Vi cyklade.

Det hördes sång och musik från en utomhusscen när vi kom in på festplatsen. ...."ut på havet vida, ska vi glida i en grönmålad båt....". En man med dragspel på magen sjöng för full hals om denna härliga båtfärd. När sången var över kom en annan man med megafon och ropade ut att vi skulle få se världens starkaste man. En som kunde ligga på rygg på en spikmatta med 12 man stående på bröstet. Alla fick inte plats på den stackars mannens bröst, varför man hade ett kraftigt träflak dit de kunde kliva upp. Männerna bland publiken var inte nödbedda när de uppmanades att komma fram för att medverka i tortyren. När alla var på plats, sänktes plattan ner på mannens nakna bröst där den vilade en minut innan gubbarna kunde kliva av. Den starke reste sig och såg inte ut att ha varit särskilt illa av den omilda behandlingen. Alla uppmanades nu att lösa inträde och komma in i tältet för att se ytterligare kraftprov. Även trollkarlar skulle visa världsberömda konster liksom de sköna kvinnor, som var megafonmannen behjälplig.

Nog skulle det vara underbart att få se mera av allt detta, men de få slantarna i børsen tillät inga större utsvävningar. Kanske fanns det annat som var ännu bättre. På området stod något som liknade en stor tunna. Den var säkert 10m. hög och lika mycket i diam. Högst upp på tunnan stod med stora bokstäver "DÖDSDROMEN". "Kom och se Johnny och Dick, de dödsföraktande motorcyklisterna, som kör på dromens väggar i 90 km. i tim!" En frackklädd man ropade i megafon för att intressera publiken. Framför dromen stod två motorcyklar. De orädda aktörerna steg fram, star-

tade cyklarna och drog på full gas. Nu kunde inte frackgubben längre göra sig hörd, men folk strömmade till och köpte biljetter. 75 öre för vuxna och 50 öre för barn.

Detta måste vi se. Något så otroligt som att köra motorcykel på väggen. Kunde det verkligen vara möjligt?

Det ledde en trappa upp till dromens överkant till en plattform, som gick runt hela byggnaden. Där kunde man stå och kika över kanten ner i tunneln.

Motorcykelåkarna hade kommit in med sina fordon. Längst nere fanns en ramp med 45° lutning, som slutade c:a 1met. uppe på tunnelns vägg.

Den ene gjorde sig beredd, trampade igång cykeln och gasade på ordentligt. Det blev ett öronbedövande dån inne i tunneln. Han körde några varv, och när farten ökade kunde han ta sig upp på rampen och snart var han högt uppe på väggen. Han släppte styret och lutade sig bakåt och svängde med överkroppen så att cykeln gick i en vågrörelse, än längst nere i tunneln, än uppe i överkanten. Det såg vådligt ut, och många skrek och sprang undan i tro att han skulle köra över kanten. Visserligen fanns en wire som skydd för publiken men den var nog mera för syns skull. En del gick ner igen trots att det nyss börjat.

Nu vred han av på gasen och maskinen gick några varv alldeles tyst innan den var nere på botten av tunneln. Megafonmannen kunde åter göra sig hörd. Vi skulle få se en världssensation, något som visats bara en gång tidigare i Amerika. Johnny skulle göra om samma nummer men med förbundna ögon. Man band för hans ögon med en svart bindel och så bar det iväg igen. Det såg verkligen oroligt ut. Ett tag var han så högt uppe att foten smällde till mot skyddswiren.

Sedan åkte båda i motsatt riktning. När de åkte `åttor´ och korsade varandra trodde vi att de skulle braka ihop när som helst. Men det gick bra och vi var ganska omtumlade när vi gick nerför trappan.

Vi hade inte gått långt förrän vi stötte på ytterligare världsberömdheter. Utanför ett tält stod en man och basunerade ut att vi kunde få se `DEN LEVANDE KVINNAN UTAN HUVUD`. Det lät något det. Vi var ju från bondlandet och hade hört mycket om konstiga kalvar som kom till världen, ibland med två huvuden. Men här fattades huvudet helt.

Den gode mannen kunde förklara varför. Den stackars kvinnan hade fått en tumör på hjärnan, som inte gick att operera. Hon hade då vänt sig till den världsberömde läkaren Doc Darkestein, som tog sig an fallet. Han hade under sina forskningar kommit fram till att en människa kunde klara sig bra utan huvud om hon blev av med det så sakteliga. Han gjorde en snara av en fin guldtråd och lade den runt kvinnans hals. Sedan drog han till snaran ytterst lite varje dag och en vacker dag var huvudet borta. Den store doktorn iklädd vit rock, stetoskop i fickan och pannspegel visade sig något litet i tältöppningen för att öka på intresset.

Snart var tältet fullt. 50 öre för stora och 35 öre för barn. Utroparen, klädd i vit kostym med en ros på rockslaget drog med en teatralisk gest undan ridån.

Där satt hon alltså, vår tids största underverk, på en pinnstol framför en stor svart duk. Hon var klädd i baddräkt. Det syntes inte något av huvudet, men i övrigt verkade hon kry. Amerikadoktorn svassade omkring sitt forskningsobjekt. Han hade något som mycket liknade en smörjoljekanna i handen. Då och då sprutade han lite i en trätt som satt där i huvudets ställe. Det var en märklig näringslösning, som framtagits speciellt för människor utan huvud.

Han pratade med stark brytning, och många hade svårt att förstå vad han sade. För att visa att allt gick riktigt till nöj han flickan både i benet och armen. Hon reagerade som sig bör, och när han bad henne vinka med handen till publiken, gjorde hon som hon blev tillsagd.

Sedan var det inget mer. Det kändes snopet och vi kände oss lurade.

På baksidan av tältet hade en pojke krupit under tältduken, och när han kom fram kunde han meddela att flickan hade huvudet väl i behåll bakom det svarta skynket. Hon hade bara böjt det bakåt.

Det hördes rassel, dunkar och smällar. Radiobilbanan körde för fullt. Vi hade aldrig sett något sådant förut. Små bilar, som man fick köra alldeles själv. Det gick elektriskt. Varje bil hade en stång med en släpsko, som gick upp till ett strömförande nät i taket, där det gnistrade väldeliga när bilarna var igång. Tiden för varje körning var inte lång och ibland när någon blev instängd i ett hörn och tiden rann bort till ingen nytta hördes hårda och onyttiga ord, som man kunde öka på ordförrådet med. Vi vågade inte riskera pengar på detta, men nog hade vi svårt för att skiljas från härligheten.

Längre ner i backen fanns Cirkus Baraskojsky. Det var lokala förmågor, som gjorde lite enklare konster, "Bara på skoj". Man kände igen aktörerna och uppskattade det hela. Bredvid fanns dansbanan, där dansen tråddes. Bröderna Nordin hette en 11-manna-orkester av yppersta klass. Pianisten hette Reinhold Svensson. Han var blind och måste ledas fram till pianot. Men spela kunde han. Det var ett nöje att höra honom. Han flyttade sedan till Stockholm och spelade med Putte Wickman.

Pappa Harry Olsson m. dottern Ingrid

Einar stod vid skjutbanan. Vi hade skjutit mycket tillsammans med våra hemgjorda grejor. Nu ville han att vi skulle prova med luftgevär. Det kostade 5 öre per pil. När jag tvekade sa Einar att han skulle bjuda på en pil. Allt som var gratis mottogs med tacksamhet. Einar sköt först och fick en nia. Man fick inte ladda om själv utan det gjorde betjäningen vid skjutbanan. När jag tog emot geväret råkade jag komma mot avtryckaren och pilen for rakt upp och ut genom tälttaket.

Gubben bakom disken rök åt sig geväret och tyckte att jag utgjorde en fara för omgivningen och att jag gjorde klokast i att försvinna så fort som möjligt.

Det kändes snopet. Även Einar tyckte att jag var en drummel som kunde bära mig åt på detta sätt. Nu hade han ödslat pengar på mig till ingen nytta.

Det hade mörknat på. Vi måste tänka på hemfärden. Agustikvällen var varm och månen lyste. Utanför entrén hade vi våra cyklar. Det var åtta km. till Backsjö, något som inte alls kändes betungande. Karusellen rasslade och avlägset hördes:....."ut på sjön den vida ska vi glida i en grönmålad båt". Vi var nöjda med dagen och pratade med varandra om den fantastiska "Dödsdromen".

De flesta pojkarna i byn hade sett ´dromen´. Vi började fundera på om det inte vore möjligt att bygga en egen "drom" i grustaget på Mon. Det fanns många lämpliga grorpar, där bönderna hämtat grus till vägen.

Nu blev det full fart. Vi hämtade spadar och började gräva, och det dröjde inte länge förrän vi hade fått till en ramp, som liknade den vi hade sett i sta´n. Gamla bräder släpades dit och lades runt kanten. Det blev som en tratt. Även i botten måste vi lägga bräder för att hjulen inte skulle sjunka ner i sanden. Det måste gå någorlunda lätt för vi hade ju bara våra cyklar. "Våra", är kanske mycket sagt, snarare husets.

Paul invigde byggnadsverket. Han trampade för glatta livet och kom ganska högt upp på rampen. Alla var lyckliga. Det fungerade. Vi hade en egen "drom".

Det blev mycket åkande ett tag. Att släppa styret gick inte så bra. Farten sjönk med en gång och det var lätt att stå på näsan. Då kom någon på idén att man kanske skulle pröva med en "lättviktare". Det var små motorcyklar med pedaler, som en cykel. Man lade i en växel, frikopplade med vänster hand, trampade på en bit och släppte kopplingen. Sedan bar det iväg. Dessa fordon kallades också "hjälp mig hem". De hade utvecklats undan för undan. Från allra första början var det en liten påhängsmotor, som skruvades fast på en vanlig trampcykel. En liten gummirulle drev mot cykeldäcket. Det gick alldeles utmärkt.

Några av de äldre pojkarna hade "lättviktare". Motorerna var som regel Sachs eller ILO. Det var fina saker. Tvåtaktare på 98 cc. som kom upp i en avsevärd fart, ibland 70-80 km./tim. Det var ingen hastighetsbegränsning så det var bara att fräsa på så mycket det gick.

Nu blev det riktigt livat på Mon. Det smattrade och väsnades alldeles förskräckligt på kvällarna. Tog man sedan bort ljuddämparen blev det riktigt fint, nästan som i sta´n.

Det dröjde inte länge förrän förståndiga människor tog sig tid till att se efter vad vi hade för oss. Man förfasade sig över alla goda bräder som hade hamnat på detta olämpliga ställe. Slutet blev att vi fick bära tillbaka bräderna. Vi tyckte att det var småaktigt när det fanns så mycket skog runt om. Backsjö Dödsdrom var ett minne blott.

Ossian Johansson. –30- talet. (Nedtecknat 1998)